

OBSAH

I. OD PRVNÍCH SLOVANŮ

K VELKÉ MORAVĚ / 500–906

- 1 První zpráva o Slovanech u nás ... 6
- 2 Pověst o pračtí Čechovi ... 6
- 3 Mýty kmene Čechů ... 7
- 4 Život prvních Slovanů ... 8
- 5 Sámova říše / 623–658 ... 9
- 6 České kmeny ... 9
- 7 Francké letopisy / 796–831 ... 10
- 8 Frankové, Morava a Čechy / 845–846 ... 11
- 9 Příchod Konstantina a Metoděje / 863 ... 11
- 10 Proglas ... 12
- 11 Svatopluk, Rostislav a Frankové / 870–871 ... 12
- 12 Věznění Metoděje ... 13
- 13 První historicky doložený Přemyslovec / 872 ... 13
- 14 Papežská bula Industriae tuae / 880 ... 14
- 15 Vyhánění staroslověnských kněží / 885 ... 14
- 16 Dobrodružství archeologie: hrob Metodějův ... 15
- 17 Arabové na Velké Moravě ... 16
- 18 Soudní zákoník pro lid ... 17
- 19 Čechové, Svatopluk a zánik Velké Moravy ... 18
- 20 Pověst o prutech Svatoplukových ... 18

II. V DOBĚ KNÍŽECÍ / 880–1197

- 1 Kosmas o vládě Přemysla ... 19
- 2 Legendární knízkata Čechů ... 19
- 3 Křest Bořivoje a počátky státu / před r. 885 ... 20
- 4 První Přemyslovců / 890–921 ... 20
- 5 Vražda kněžny Ludmily / 921 ... 21
- 6 Jindřich Ptáčník a kníže Václav / 929 ... 21
- 7 Osobnost knížete Václava ... 22
- 8 Vražda knížete Václava / 28. 9. 935 ... 22
- 9 Úvahy o staroboleslavské vraždě ... 23
- 10 Ibrahim ibn Jakub o Praze / 965–966 ... 24
- 11 Osobnost Boleslava I. ... 24
- 12 Boleslav II. a pražské biskupství / 973–976 ... 25
- 13 Vyvráždění Slavníkovců / 995 ... 25
- 14 Úvahy o významu Slavníkovců ... 26
- 15 Boleslav Chrabrý, Čechy a sv. Vojtěch ... 26
- 16 Hospodine, pomiluj ny ... 27
- 17 Kníže Jaromír ... 27
- 18 Oldřich a Božena ... 28
- 19 Břetislav a Jitka ... 28
- 20 Sázkavý klášter a sv. Prokop ... 29
- 21 Nastolení knížete Břetislava I. / 1035 ... 29
- 22 Břetislavova dekreta / 1039 ... 29
- 23 Břetislav a říše / 1040 ... 30
- 24 Stařešinský zákon / 1055 ... 30
- 25 Moravská úředná knížectví ... 31
- 26 Vratislav II. králem / 1085 ... 31
- 27 Zbytky pohanství ... 32
- 28 Středověký zemědělec ... 32
- 29 Znehodnocování měny ... 33
- 30 Bitva u Chlumce / 1126 ... 34
- 31 Jindřich Zdík a strahovský klášter ... 34
- 32 Vladislav II. králem / 1158 ... 35

- 33 Privilegium pro pražské Němce ... 35
- 34 Krize v Čechách a Fridrich Barbarossa ... 36
- 35 Statuta Konráda Oty / 1189 ... 36
- 36 Píseň Svatý Václave ... 37
- 37 Přemysl Otakar I. knížetem / 1197 ... 37

III. POSLEDNÍ PŘEMYSLOVCI A LUCEMBURKOVÉ / 1197–1400

- 1 Zahrančí politika Přemysla Otakara I. ... 38
  - 2 Zlatá bula sicilská / 1212 ... 38
  - 3 Spor s biskupem Ondřejem ... 39
  - 4 Osobnost Václava I. a Přemysla Otakara II. ... 39
  - 5 Sv. Anežka ... 40
  - 6 Mongolský vpád / 1241 ... 40
  - 7 Odboj „mladšího krále“ / 1248–1249 ... 41
  - 8 Vesnická kolonizace ... 41
  - 9 Zakládání měst ... 41
  - 10 Městská práva ... 42
  - 11 Privilegia Židům ... 42
  - 12 Bitva u Kressenbrunn / 1260 ... 42
  - 13 Přemyslovy územní zisky ... 43
  - 14 Přemysl a Rudolf Habsburský / 1273–1276 ... 43
  - 15 Bitva na Moravském poli / 1278 ... 44
  - 16 „Zlá léta“ / 1278–1283 ... 44
  - 17 Václav II. a Ota Braniborský ... 45
  - 18 Závěr s Falkensteinem ... 45
  - 19 Vnitřní politika Václava II. ... 46
  - 20 Zahrančí politika Václava II. / 1300–1301 ... 46
  - 21 Dante o posledních Přemyslovcích ... 47
  - 22 Osobnost Václava II. a Václava III. ... 47
  - 23 Vyměření Přemyslovců / 1306 ... 48
  - 24 Zápsy o český trůn / 1306–1310 ... 49
  - 25 Privilegium pro Moravu / 1311 ... 49
  - 26 Jan Lucemburský a šlechta ... 49
  - 27 Vláda Jana Lucemburského ... 50
  - 28 Králův Vlastní životopis ... 50
  - 29 Kronikář o „novotách mravů“ ... 51
  - 30 Vznik pražského arcibiskupství / 1344 ... 51
  - 31 Karel římským králem / 1346 ... 52
  - 32 Bitva u Kresčaku / 1346 ... 52
  - 33 Osobnost Jana Lucemburského ... 52
  - 34 Karel – stavebník a zakladatel ... 53
  - 35 Založení pražské Univerzity / 1348 ... 53
  - 36 Karel IV. římským císařem / 1355 ... 54
  - 37 Karel – zákonodárce ... 54
  - 38 Účelná kritika společnosti a církve ... 55
  - 39 Tomáš Štítýný o daních a vrchnostech ... 55
  - 40 Osobnost Karla IV. ... 56
  - 41 Petr Parléř ... 57
  - 42 Staré letopisy české o vládě Václava IV. ... 57
  - 43 Protižidovské bouře v Praze ... 58
  - 44 Osobnost Václava IV. ... 59
- ## IV. HUSITSKÉ STOLETÍ / 1400–1485
- 1 Kaple Betlémská ... 60
  - 2 Jan Viklef a Jan Hus ... 60
  - 3 Dekret kutnohorský / 1409 ... 61
  - 4 Protiopustkové bouře / 1412 ... 61
  - 5 Z díla Jana Husa ... 62
  - 6 Hus na koncilu kostnickém / 1414–1415 ... 63
  - 7 Upálení mistra Jana Husa / 6. 7. 1415 ... 64

- 8 Protestní list české šlechty / 1415 ... 65
- 9 Jeroným Pražský ... 65
- 10 Poutě na hory / 1419 ... 66
- 11 První pražská defenestrace / 30. 7. 1419 ... 66
- 12 Chiliasmus ... 67
- 13 Založení Tábora / březen 1420 ... 67
- 14 Bitva u Sudoměře / 25. 3. 1420 ... 68
- 15 Čtyři artikuly pražské / květen 1420 ... 68
- 16 Husitská vítězství: Vítkov a Věšhrad / 1420 ... 68
- 17 Nedakovice – „moravský Tábor“ ... 69
- 18 Pikarté a adamité ... 70
- 19 Čáslavský sněm / 1421 ... 70
- 20 Jan Želivský / 1422 ... 70
- 21 Žižkův vojenský řád ... 71
- 22 Ktož jsú boží bojovníci ... 71
- 23 Bitva u Malešova / 1424 ... 72
- 24 Smrt Jana Žižky / 11. 10. 1424 ... 72
- 25 Osobnost Jana Žižky ... 73
- 26 Husitské rejsy ... 74
- 27 Katolíci o husitech ... 74
- 28 Bitva u Domažlic / 1431 ... 75
- 29 Soudice chebský / 1432 ... 76
- 30 Prokop Holý ... 76
- 31 Bitva u Lipan / 30. 5. 1434 ... 77
- 32 Basilejská kompaktata / 1436 ... 77
- 33 Jan Roháč z Dubu / 1437 ... 78
- 34 Smrt krále Žigmunda / 1437 ... 78
- 35 Landrýfy v době bezvlády ... 79
- 36 Petr Čelčický ... 80
- 37 Hospodářství a životní styl ... 80
- 38 Smrt Ladislava Pohrobka / 1457 ... 81
- 39 Volba Jiřího z Poděbrad / 1458 ... 81
- 40 Mírový plán Jiřího z Poděbrad / 1462–1464 ... 82
- 41 Královské poselstvo v Evropě ... 82
- 42 Jan z Raabejstina ... 83
- 43 Králové čeští: Jiří, Matyáš a Vladislav / 1469–71 ... 83
- 44 Politika Jiřího z Poděbrad ... 84
- 45 Životské povstání / 1483 ... 85
- 46 Kutnohorský náboženský mír / 1485 ... 86
- 47 Úvahy o významu a výsledcích husitství ... 86

V. STAVOVSKÁ MONARCHIE / 1471–1627

- 1 Vladislav Jagellonský českým králem / 1471 ... 88
- 2 Olomoucký mír / 1478 ... 88
- 3 „Zapomenutý král“ – Matyáš Korvín ... 89
- 4 Vladislav králem uherským / 1490 ... 89
- 5 Ideál ženy české renesance ... 90
- 6 Vladislavské zřízení zemské / 1500 ... 90
- 7 Spory šlechty a měst ... 91
- 8 Mandát proti jednotě bratrské / 1508 ... 91
- 9 Osobnost krále Vladislava ... 92
- 10 Vilém z Pernštejna ... 92
- 11 Bitva u Moháče / 1526 ... 93
- 12 Ferdinand I. českým králem / 1526 ... 94
- 13 Český humanismus ... 94
- 14 Kronika Václava Hájka z Libočan / 1541 ... 95
- 15 Proti-habsburský odboj / 1546–47 ... 96
- 16 Ferdinand I. a církev ... 96
- 17 Král Ferdinand a Anna Jagellonská ... 97
- 18 Šlechtický velkostatce ... 97
- 19 Zbývající šlechty ... 98
- 20 Jan Blahoslav ... 99

- 21 Česká konfese / 1575 ... 99
 22 Humanistické právo ... 100
 23 Rudolfínské sbírky ... 100
 24 Alchymie ... 101
 25 Renesanční architektura na hradech a zámcích ... 102
 26 Kavalírské cesty ... 102
 27 Češi v Orientu ... 103
 28 Praha očima Francouze ... 104
 29 Brahe, Kepler a Valdštejn ... 104
 30 Karel ze Zerotína o stavech ... 105
 31 Rudolfův majestát / 1609 ... 106
 32 Petr Vok z Rožmberka ... 106
 33 Osobnost Rudolfa II. ... 107
 34 Móda a životní styl ... 108
 35 Počátek stavovského povstání / 23. 5. 1618 ... 109
 36 Úvahy o druhé pražské defenestraci ... 109
 37 Stavovská konfederace / 1619 ... 110
 38 „Zimní král“ Fridrich Falcký ... 111
 39 Válka a poddání ... 111
 40 Bitva na Bílé hoře / 8. 11. 1620 ... 111
 41 Staroměstské popravky / 21. 6. 1621 ... 112
 42 Pavel Stránský o příčinách porážky ... 113
 43 Obnovené zřízení zemské / 1627 ... 114
 44 Rekatolizační patent / 1627 ... 115
- VI. DOBA POBĚLOHORSKÁ
 A OSVĚDČENÝ ABSOLUTISMUS /
 1620–1790**
- 1 Dopady třicetileté války ... 116
 2 Počátky rekatolizace ... 116
 3 Úvahy o Valdštejnově zradě ... 117
 4 Pavel Stránský o zemi české ... 118
 5 Povstání na Valašsku / 1643–1644 ... 119
 6 Bitva u Jankova / 1645 ... 119
 7 Jan Amos Komenský a konec třicetileté války ... 120
 8 Jan Amos Komenský o národu a míru ... 120
 9 Bedřich Bridel o sv. Ivanovi ... 121
 10 Jezuité o postupu rekatolizace ... 122
 11 Balbínova Rozprava krátká, ale pravdivá ... 122
 12 Pohřební kázání ... 123
 13 Postavení poddaných ... 123
 14 Poddanské povstání a patenty Leopolda I. / 1680 ... 124
 15 „Selská modlitba“ ... 125
 16 Kult Jana Nepomuckého ... 125
 17 Čarodějnické procesy ... 125
 18 Požár Starého Města pražského / 1689 ... 126
 19 Povstání Chodů v lidové tradici ... 126
 20 Barokní kázání ... 127
 21 B. H. Břilovský o Janu Sarkandrově ... 127
 22 Osobnost Leopolda I. ... 128
 23 Pronásledování Romů ... 129
 24 Přijetí pragmatické sankce v Čechách / 1720 ... 130
 25 Jezuitské misie ... 130
 26 Matyáš Bernard Braun ... 131
 27 Jan Blažej Santini ... 132
 28 Svatojánský triumf / 1729 ... 132
 29 „Klíč“ Antonína Koniáše / 1729 ... 133
 30 Karel Albrecht Bavorský v Praze / 1741 ... 134
 31 Židé za Marie Terezie ... 134
 32 Manufakturní výroba ... 135
 33 Bitva u Kolína / 1757 ... 135
- 34 Čeština v teraziánské době ... 136
 35 Óda na volbu Josefa II. císařem ... 136
 36 Inspekční cesta Josefa II. / 1771 ... 137
 37 „Selský očenáš“ ... 137
 38 Poddanské povstání / 1775 ... 138
 39 Bitva u Chlumce / 1775 ... 138
 40 Školní dějepis ... 139
 41 Osobnost Marie Terezie ... 139
 42 Móda doby rokoka ... 140
 43 Toleranční patent / 1781 ... 141
 44 Patent o zrušení človecčeství / 1781 ... 141
 45 Nosticovo divadlo a W. A. Mozart ... 142
 46 Patent berní a urbaniální / 1789 ... 143
 47 F. M. Pelcl o Josefovi II. ... 143
 48 Osobnost Josefa II. ... 144
 49 „Selský císař“ ... 145
- VII. NÁRODNÍ A OBČANSKÉ
 PRUBUZENÍ / 1780–1849**
- 1 Thámová Obrana jazyka českého ... 146
 2 Formování moderního národa ... 146
 3 Josef Jungmann o škole ... 147
 4 Josef Dobrovský o počátcích českého divadla ... 148
 5 Václav Matěj Kramerius ... 148
 6 Boj o jazyk ... 149
 7 Dobrovského projev před Leopoldem II. / 1791 ... 149
 8 České země a napoleonské války ... 150
 9 Žánik Svaté říše římské / 1806 ... 150
 10 Společenské podmínky pro národní hnutí ... 151
 11 Jungmannovo pojetí národa ... 151
 12 Stát a školství ... 152
 13 Průkopníci průmyslové revoluce ... 152
 14 Průmyslová revoluce a sociální otázka ... 153
 15 Národní muzeum a Matice česká / 1818 / 1831 ... 154
 16 Bernard Bolzano ... 154
 17 Dobrovský proti Rukopisu zelenohorskému ... 155
 18 Počátky železnice ... 155
 19 Osobnost Františka I. ... 156
 20 František Palacký o českých dějích ... 157
 21 Kněž Metternich o národním hnutí ... 157
 22 O rakouském vlastenectví ... 158
 23 Jan Perner a Jednota pro povzbuzení průmyslu ... 158
 24 Ludovít Štúr o česko-slovenských vztazích ... 158
 25 Měšťanská idyla biedermeieru ... 159
 26 Postavení dítěte – rodina a práce ... 159
 27 Josef Kajetán Tyl o divadle ... 160
 28 Karel Havlíček: Slovan a Čech ... 161
 29 Havlíček o vlastenectví a kritice ... 161
 30 Bída ve 40. letech ... 162
 31 Venkov v předvečer revoluce ... 162
 32 První pražská petice / 11. 3. 1848 ... 163
 33 Ferdinand I. vyhlašuje ústavnost / 15. 3. 1848 ... 163
 34 Národní hnutí na Moravě ... 164
 35 Císařův kabinetní list / 8. 4. 1848 ... 164
 36 Palackého dopis do Frankfurta / 11. 4. 1848 ... 165
 37 Češi a Němci v r. 1848 ... 165
 38 Slovanský sjezd ... 166
 39 Manifest evropským národům / 12. 6. 1848 ... 166
 40 J. V. Frič o červnovém povstání ... 167
- 41 Rakouský sněm o poddanství ... 168
 42 Zákon o zrušení poddanství / 7. 9. 1848 ... 168
 43 Osobnost Ferdinanda Dobrotivého ... 169
 44 F. L. Rieger na kroměřížském sněmu ... 170
 45 Císařský manifest o rozpuštění sněmu / 4. 3. 1849 ... 170
 46 Porážka revoluce: předjaří 1849 ... 171
- VIII. CESTA K OBČANSKÉ
 SPOLÉČNOSTI / 1849–1914**
- 1 Karel Havlíček „nežádoucí“ ... 172
 2 Silvestrovské patenty / 1851 ... 172
 3 Stát a církev / 1855 ... 173
 4 Rijnový diplom / 1860 ... 173
 5 Národní listy / 1861 ... 174
 6 Únorová ústava / 1861 ... 174
 7 Sokolské hnutí / 1862 ... 175
 8 Americký klub dám ... 175
 9 Palackého Idea státu rakouského / 1865 ... 176
 10 Bitva u Hradce Králové / 1866 ... 177
 11 Pouť Čechů na Rus / 1867 ... 178
 12 Prosinčová ústava / 1867 ... 178
 13 Boj za české státní právo ... 179
 14 Položení základních kamenů Národního divadla / 1868 ... 179
 15 Fundamentální články / 1871 ... 180
 16 Politická závět Františka Palackého ... 181
 17 České hospody ... 181
 18 Vznik mladočeské strany / 1874 ... 182
 19 Sociálně demokratická strana / 1878 ... 182
 20 Počátek aktivní politiky / 1879 ... 183
 21 Otevření Národního divadla / 1881–1883 ... 184
 22 Osobnost české hudby ... 184
 23 Česká univerzita ... 185
 24 Emil Holub: Za řekou Zambezi ... 185
 25 Rukopisné boje ... 186
 26 Vzpomínky na školu ... 187
 27 Počátky elektrifikace ... 187
 28 Proti drobečkové politice ... 188
 29 Punctuation / 1890 ... 189
 30 Odkaz Františka Ladislava Vriegra ... 189
 31 Úvaha o česko-německých vztazích ... 190
 32 1. máj 1890 ... 191
 33 Rozvoj průmyslu a obchodu ... 191
 34 Zemská jubilejní výstava / 1891 ... 192
 35 Proces s Omladinou / 1894 ... 193
 36 Manifest české moderny / 1895 ... 193
 37 T. G. Masaryk: Česká otázka ... 194
 38 Sociální demokracie na říšské radě / 1897 ... 195
 39 „Bestia triumphans“ ... 195
 40 Prázdny a volný čas ... 196
 41 Hilsneriáda / 1899 ... 196
 42 Na prahu 20. století ... 197
 43 Vynálezy pro všední den ... 198
 44 Česko-německá Praha ... 198
 45 Mecenáš Josef Hlávka ... 199
 46 Za všeobecné rovné hlasovací právo / 1905 ... 199
 47 Moravský pakt / 1905 ... 200
 48 Anenské patenty / 1913 ... 201
 49 Následník trůnu o válce ... 201
 50 Osobnost Františka Josefa I. ... 202
 51 Co přinese 20. století? ... 203
- Literatura ... 204
 Rejstřík ... 206*